

Vernieuwing der prediking?

DOOR

Ds G. Boer

HERVORMD PREDIKANT TE KATWIJK AAN ZEE

REFERAAT:
GEHOUDEN OP DE BONDS DAG
VAN DE BOND VAN NED. HERV.
MANNENVERENIGINGEN OP G.G.
TE UTRECHT OP ZATERDAG
30 OKTOBER 1965

DRUKKER-UITGEVER J. BOUT & ZONEN — HUIZEN (N-H)

Vernieuwing der prediking?

Statisch of dynamisch?

Alfred Rosenberg, de profeet van het nationaal-socialisme, heeft in zijn boek: „Der Mythos des zwantigsten Jahrhunderts”, dat is: De Mythe van de twintigste Eeuw, geschreven, dat er twee standpunten, die uitdrukking zijn van een bepaald levensgevoel, tegenover elkander staan: het statische en het dynamische.

Onder statisch dient hier verstaan te worden: wat in evenwicht is, wat vaststaat. Onder dynamisch: bewegend, veranderend, hier: bijna revolutionair.

Volgens Rosenberg is het statische de ruggegraat van de roomse kerk en het protestantisme. De achter- en ondergrond van deze twee kerken is rust en vastheid.

Maar de Germaanse religie is — volgens hem — in voortdurende worsteling, is in beweging, is op drift om het zijn (wat vaststaat) uit het worden te verstaan.

Rosenberg kiest voor het dynamische, het wordende, het beweeglijke en verbindt dit met wat Nietzsche noemde: de wil tot macht. De Duitser wil alleen de sterkste dienen!

Op welke ontladingen deze leer in het wereldgebeuren is uitgelopen, behoef ik hier niet breed uiteen te zetten. Ieder weet welke verschrikkingen dit losgeslagen dynamisme (stelsel waarbij de kracht zonder normen regeert) heeft ontketend.

Waar het mij nu omgaat, is, dat het nationaal-socialisme wel overwonnen is, maar het dynamische, zonder verankering in wat vaststaat, is gebleven. Het is meer voorgekomen, dat iemand, die de oorlog verloor, deze achteraf toch won. Zou dat ook hier waar zijn?

Wie meent, dat de Kerk aan de zuigkracht van dit dynamisme ontkomt, vergist zich, Immers de levende Kerk kent wel haar vastheid in God en Zijn Woord, maar staat tegelijk in de stroomverenging en stroomversnelling van de tijd. Al wat in de Kerk van God en Zijn Woord aanwezig is, gist in de wereld na. Maar ook omgekeerd komen er vanuit de wereld allerlei gedachten en stromingen de Kerk binnen, die daar soms grote beroeringen en veranderingen veroorzaken.

De Kerk en haar tijd

Panta rei! Alles beweegt, alles verandert! Dat geldt van de wereld, dat geldt ook van de Kerk in haar verschijningsvorm op aarde. Ook de kerk staat in deze wereld, in een bepaald cultuurpatroon, in een samenleving, die snel van gedaante verandert, temidden van een volk en volkeren, die steeds meer met elkander te maken hebben. De wereld ligt open. De moderne verbindsmiddelen zorgen ervoor, dat wat aan de andere kant van de aarde gebeurt, ook ons beweegt en raakt.

De kerk kan het niet nalaten om voortdurend met haar tijd bezig te zijn. Dat is niet van vandaag of gisteren zo. De kerk- en de dogmengeschiedenis zijn er voorbeelden van dat dit altijd zo geweest is.

Telkens zien wij de kerk in strijd met de machten, die haar omringen. In deze worsteling is zij soms bijna gestikt in wat haar leven vreemd was. Maar telkens opnieuw heeft God haar bij Zijn Waarheid gehouden.

In haar strijd is zij vaak ontrouw geweest in het opnemen van datgene, wat niet bij haar leven paste. In haar uitredding weet zij alleen te roemen in de genade Gods.

Telkens kijkt de kerk met knipperende ogen tegen een bepaalde eeuw en een bepaald

levensgevoel aan. Dan zoekt zij naar de aanvat om in de Schrift het rechte antwoord te vinden. Augustinus zou nooit „De stad Gods” geschreven hebben, wanneer het oude Romeinse imperium niet met donderend geraas was ineengestort. Enz.!

De kerk is geroepen het hoge Woord Gods te spreken, altijd en overal. Dat gebeurt vooral door de prediking. Deze is geen particuliere liefhebberij, maar een opdracht en een taak. God is er mee begonnen. De profeten hebben het Woord gehoord en aan het volk overgebracht, de Heere Jezus heeft niet anders gedaan dan in woord en daad het Evangelie van het Koninkrijk te verkondigen en de apostelen hebben dit Evangelie gezaghebbend verklaard en toegepast.

Ook vandaag wordt er gepreekt. God ontmoet Zijn volk voornamelijk onder de prediking. In deze ontmoeting gaat het om de tegenwoordigheid van God de Vader, om de indringende reiniging door het bloed van Jezus Christus en om de wederbarende kracht van de Geest. In de tegenwoordigheid van de drieënige God wordt het Woord verklaard en toegepast, het Evangelie gehoord en geloofd, bezegeld in de sacramenten en bezongen in het lied, aanbeden in het gebed, bevestigd in een heilige wandel. Het zou de moeite waard zijn dit alles in de Bijbelse verbanden na te gaan. Maar dit is vandaag niet de bedoeling.

De preek onder de kritiek

Boven dit onderwerp staat de vraag: vernieuwing der prediking?

Deze vraag doet vermoeden, dat er met de huidige prediking wat aan de hand is. Dat is ook zo. Een vloed van kritiek gaat over de prediking, de predikers en over het gehele kerk-zijn.

Volgens sommigen heeft de prediking haar tijd gehad.

Eeuwenlang heeft zij goede diensten bewezen, maar van lieverlede kan zij in deze mondige wereld wel bij gezet worden in het museum van oudheden. De preek slaat niet meer aan, Andere bemiddelaars hebben de taak van de prediking overgenomen.

Nieuwe woonwijken hebben oerwouden van televisiemasten op de daken, maar verhoudingsgewijs weinig kerken.

Volgens sommigen moeten wij naar een nieuwe sacramentsbeleving en een nieuwe liturgie. Volgens anderen moet de kerk zich binnenstebuiten keren en zonder instituut zich incognito (zonder direct herkend te worden) begeven onder de mensen. Volgens hen is het principieel onjuist om met de gemeente apart te vergaderen.

Prof. van Ruler merkt bij de vermelding van deze twee stromingen laconiek op, dat onze reformatorische predikanten intussen zondag aan zondag de preekstoel op moeten (Reformatorische opmerkingen in de ontmoeting met Rome, blz. 157).

Er is dus met de prediking wel het een en ander aan de hand. Dat geldt van de prediking in het algemeen als van die van hervormd gereformeerden in het bijzonder.

In het algemeen, omdat de prediking in Europa vanuit de lutherse en calvinistische kerken — uitzonderingen daargelaten — een randverschijnsel is geworden. De bezieling van de volkeren van Europa schijnt afgelopen. De volmacht in het Evangelie ontbreekt. De wereldvernieuwende kracht van het Evangelie schijnt afwezig.

Nederland is daarop maar zeer ten dele een uitzondering.

Ook hier is — met al het goede dat God laat — geringe belangstelling voor de prediking, Dit geldt van alle kerken — de een meer, de ander minder.

Wij staan met „onze” prediking in het geheel van de Hervormde Kerk, in het geheel van de gereformeerde gezindheid. Al wat in de Hervormde Kerk aan de orde komt, gaat ons aan, al wat in de gereformeerde gezindheid gebeurt, raakt ons. Verzwakt het confessionele element in de Hervormde Kerk, dan staan wij „naakter” voor allerlei infiltratie, verzwakt dit confessionele element in de Gereformeerde Kerken (Schrift vragen, functie van de belijdenis, vrouw in het ambt) dan raken wij achterland kwijt en kwijnt een stuk theologische en geestelijke voedingsbodem weg.

Wat ik maar zeggen wil is dit: wanneer de Hervormde Kerk niest, zijn wij allen verkouden, wanneer de hartslag van het gereformeerd belijden in andere kerken hapert, schokt het bij ons na.

Wij leven niet op een eiland. Vandaar, dat ook onder ons een bezinning gaande is op de prediking. Hoe vaak zijn onderwerpen over de prediking niet op uw bondsdagen aan de orde geweest? De laatste tijd verscheen van de hand van Prof. Jonker: „Actuele Prediking”. Dr. Graafland doet in: „Verschuivingen in de Gereformeerde Bondsprediking” een boekje open over deze prediking. In Wapenveld is een intense aandacht voor de plaats van de gemeente in deze wereld en niet het minst voor de prediking, zoals die onder ons gangbaar is. Forse kritiek wordt daarin geoefend op bepaalde preektranten. Het is niet mijn bedoeling deze boeken en artikelen hier te bespreken. Dat gebeurt op een andere plaats en — voorzover dit nog niet gebeurd is — moet dit alsnog geschieden.

Wel wil ik er van zeggen, dat de schrijvers in al deze publicaties in grote zorg over en in grote bewogenheid met de hervormd gereformeerde stroming in onze kerk bezig zijn vanuit deze tijd. Zij zeggen er het hunne van. Mag ik er mijn bijdrage in geven?

Vernieuwing van de predikers

Juist met het oog hierop wil ik met u tasten naar enige achtergronden bij de predikers, in de prediking en in het geestelijk leven om te zien wat vaststaat èn vanuit dit vaststaande bewogen wordt.

Mag ik beginnen bij de predikers? Zij hebben het niet gemakkelijk. In alle eeuwen zijn zij de wrijfpalen geweest, nu zeker. De mensen zijn grotendeels overladen en vermoeid van woorden en hebben een extra zintuig voor de vraag of de prediker — om een woord van Thielicke te gebruiken — woont in zijn „leerhuis”. Of hij zelf drinkt van het levend water, dat hij anderen aanprijst. Of onder de kansel waar is, wat hij op de kansel zegt. Wij weten zeer wel, dat Gods Woord een eigen waarde en een eigen kracht heeft, afgezien van het persoonlijk geestelijk leven van de prediker.

Maar Gods Woord verkondigen is nog wat anders dan de voorlezing van een notariële acte. De schat wil nu eenmaal in het vat zijn, ook al is het een aarden vat.

Bewoont de man twee ruimten, zodat hij telkens een overstap moet doen van zijn eigen privé-vertrek naar zijn ambtelijk vertrek of vallen, zij in alle strijd samen? Haalt hij zijn attracties ergens anders of vindt hij zijn eten en drinken aan de tafel van Gods Woord?

Bij dit alles kan beroepstrouw, pathos en nog veel meer zijn. O, die tweespalt! Zij dient ontdekt en onder Gods oordeel gesteld te worden.

Of is er sprake van een gegrepen zijn zonder dat dit doorwerkt tot in de vingertoppen van

het bestaan? Hoevelen, niet alleen onder de predikanten, maar ook onder de gemeenteleden, lopen met een vlek op het oog? Zij werken en dienen in het ambt of als gemeentelid met overgave, maar grote schaduwen vallen over hun prediking en leven door verduisteringen, die zij of zelf niet zien of soms zien, maar waarvan geen bevrijding plaats vindt? Dit zijn wormen, die knagen aan de geestelijke wortel van het ambt en het leven. Daarnaast is er de theologische wortel, die uit slappe of verkeerde theologieën voedsel zuigt. De theologie van deze tijd — of moeten wij zeggen van bijna alle tijden? — is mager. Wanneer zij daarbij geen spanningen oproept, de persoonlijke ingang in het Koninkrijk Gods niet zuiver stelt, werkt zij verdorrend en vermagerend. Zij is dan een belemmering voor het ontstaan en de groei van een persoonlijk geestelijk leven. Want dan komen wij niet tot de werkelijkheid van het geestelijk leven, zoals dat in Christus verborgen is in God en ook niet tot de werkelijkheid, waarin de mensen elke dag staan.

Al zal iedere prediker de mens en zijn wereld van vandaag dienen te kennen, hij ontdekt deze werkelijkheid in de diepste zin niet uit buiten-Bijbelse bronnen, hoe belangrijk ook, maar wanneer hij graaft in Gods Woord en het spoor van de Geest ontdekt, èn voor zichzelf èn voor de mensen, die aan zijn zorg zijn toebetrouwd. Wie bij God en Zijn Woord thuis raakt, behoeft niet bang te zijn de weg met het Woord naar het hart van de mens en de samenleving niet te vinden, hoeveel zweetdruppels en moeite hem dit ook kost.

Hier schuilt de dodelijke ziekte van de kerk en de prediking en de predikers. Hier helpen geen sociologen, hoe hoog het woord ook is, dat sommigen van hen voeren en hoe belangrijk ook het werk is, dat zij in alle bescheidenheid kunnen verrichten. Hier helpt geen vlucht in de liturgie, waarin de deelname aan het heil voor voorgangers en gemeenteleden zou worden gestimuleerd, hoezeer de doordenking van de liturgische vragen geboden blijft, Hier helpt niet de verlegging van het zwaartepunt van de preek naar het sacrament, hoezeer ons daarin de beloften Gods zichtbaar worden betekend en verzegeld. Hier helpt niet de vlucht van de tekst in de textiel, waarbij allerlei verkleedpartijen het gevolg zijn en er een wandeling is van de vaste avondmaalstafel of altaar naar de kansel en terug.

Hier helpt niet de aantasting van het presbyteriaal kerkrecht, waarbij aan de plaatselijke gemeente in etappen het recht van de beroeping ten dele of geheel wordt ontnomen en de presidenten en moderatoren de voorlopers kunnen worden voor een meer bisschoppelijke structuur van onze kerk.

Hier helpt niet een vlucht in de oecumene, waarbij wij niet van kracht tot kracht, maar van vergadering tot vergadering en van conferentie tot conferentie voortgaan en intussen de kudden als schapen zonder herders laten zijn. Want er is een vlucht uit het ambt (overgang naar andere functies) voor het ambt in de praktijk naar de specialisaties. Er ontstaat een heirleger van specialisten, die meestal verdorren en vermageren, zodat zij als een vis op het droge liggen te happen naar adem. Dan zijn zij de kerk ook niet meer ten zegen, maar leiden verkeerd.

Zelfs wanneer wij in dit ambt blijven, is het niet onmogelijk, dat wij verzuren of verdrogen. Ook dit komt voor!

Maar hoe dan ook, het is een vlucht voor die God, die ons blijvers of vertrekkers, in Zijn gericht wil betrekken. In dit gericht gaan wij er aan met al het onze, worden alle vlucht-pogingen en uitvluchten afgesneden om in Zijn handen te vallen. Daarbij zijn onze handen leeg, maar die van Christus gevuld, zijn onze handen schuldig, de Zijne doorboord.

Dat is onze dood en ons leven. Want dan legt Hij Zijn rechterhand op ons en zegt: Vreest niet, Ik ben met u! Wij hebben niet ons woord te spreken, maar Zijn Woord, Dan treedt een Ander voor ons in wanneer wij naar de kansel gaan en ons andere werk doen, dan werkt Hij

door ons! Hoe groot is dit wonder en hoe goed is deze dienst!

Aan de rechte bediening van het Woord zit een op leven en dood verbonden zijn met God vast. En dat een leven lang.

Deze persoonlijke geestelijke wortel is altijd nodig geweest, maar nu zeker. Om deze rechte dienst en persoonlijke bekering voor het eerst en telkens opnieuw hebben nu reeds afgeloste dienaren gebeden en gestreden. Hun prediking was vol bewogenheid om de persoonlijke kennis van God. Hier namen te noemen zou niet passen, maar ik zie hier voor mij, predikanten, die in het allernauwste contact met God leefden en predikten. En God gaf Zijn zegen. Is dat ook onder ons zo? Of is het alles veel gladder, gemakkelijker geworden? Het past ons allen, zeker ook de jongeren, waaronder er zijn, in wie ditzelfde leven klopt, deze dingen te bedenken. Dat wij in dit spoor blijven!

Vergeleken met het verleden is de opleiding van de predikanten van nu stukken beter. Houdt het geestelijk gehalte hiermee gelijke tred? Dit is een vraag, die kerkeraden en gemeenten zorg geeft. Wie dit opvat als een verheerlijking van de vorige generatie en een neerdrücken van deze vergist zich. Ook in de voorgaande en afgaande generatie is stof tot verootmoediging genoeg. Een ieder heeft genoeg aan zichzelf. Maar het gaat hier om de vernieuwing van de prediking, waarbij de vernieuwing van de predikers geen kleine zaak is. De honger naar het Woord is er ook vandaag, niet in het minst onder de jeugd. Waar Christus is in de prediking, komen de mensen, al is het getal niet beslissend. De velden zijn wit om te oogsten, maar de arbeiders zijn weinigen.

Zonder deze vernieuwing van predikers en prediking zullen de doodsbeenderen zich naar alle kanten uitbreiden. Als de kerk God verlaat, waar moeten dan de mensen heen? Zij verdwalen in de geestelijke woestijn van deze tijd.

Vernieuwing van de prediking

't Is meer dan tijd om ons bezig te houden met de vernieuwing der prediking. Ge kunt het vraagteken er boven gerust schrappen, want die vernieuwing is dringend nodig.

Alleen wat verstaan wij onder vernieuwing? In deze motorische, dynamische tijd vol van veranderingen en verschuivingen, wordt mede onder invloed van de nieuwe theologie het wezen van de godsopenbaring (de Heilige Schrift) en van de belijdenis der Kerk als dynamisch en niet als vaststaand voorgesteld. Zelfs worden er verschuivingen in God geconstateerd. Hier raken wij de kennis van God, de leer over God.

Deze tijd munt niet uit door historisch besef. De tweede wereldoorlog is voor sommigen blijkbaar zo'n diepe kloof, dat alles wat daarvoor gebeurd is, niet duidelijk is of met donkere kleuren getekend wordt. Voor deze oorlog zou alles statisch in de zin van verward geweest zijn, het geloof een opsomming van een rijtje waarheden zijn met miskenning van Jezus Christus als de Weg, de Waarheid en het Leven en het godsbeeld zou Aristotelisch geweest zijn. Het zou tot het wezen van de godsopenbaring behoren, dat zij dynamisch is.

De Schrift is Gods Woord

Het is goed, dat wij ons bij de bezinning op bepaalde achtergronden van de prediking de enige positie van de Bijbel als het Woord Gods bewust zijn. In de Heilige Schrift is er ongetwijfeld een heilshandelen van God in Christus, maar er is meer. De Schrift is openbaring van de drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest. Dat deze God der Waarheid in de ontmoeting gekend wordt, zal waar zijn. Maar ook zonder deze ontmoeting is en blijft

God de God der Waarheid. Deze God komt in het gewaad der Schrift op ons af, dient zich aan. Wij kunnen niet achter de Schrift terug naar een openbaring Gods in Christus. Daarom doen wij de Schrift tekort, wanneer wij haar alleen waarden als getuigenis der waarheid, als oorkonde van de openbaring, als middel der openbaring en niet als openbaring zelf. Hier heeft de nieuwe theologie in schijn het subjectivisme van Schleiermacher overwonnen, maar intussen geeft zij de Schrift als openbaring prijs aan de schriftkritiek. Het is ons echter niet gegeven om vanuit de openbaring Gods in Jezus Christus achter de Schrift *in* de Schrift te onderscheiden wat bindend en wat tijdgebonden is.

Abraham verwijst de broers van de rijke man naar Mozes en de profeten. Die *hebben* zij! Daarom belijdt de Kerk met Petrus: Wij *hebben* het profetisch Woord dat zeer vast is. Wanneer de rijke jongeling vraagt naar de wil van God, dan is het antwoord; Gij *kent* de geboden. Dat zijn geboden die God gegeven heeft. Zij dienen weliswaar ontdekt te worden in de concrete toepassing, maar zij staan vast! Dat is iets anders dan das Gebot der Stunde, dat is het gebod, dat alleen in de actualiteit wordt gevonden en verklaard. Gods Woord komt tot ons met volstrekte autoriteit en eigen gezag. Het zegt: Hier ben ik.

Ik ben Gods stem tot u.

Het is niet beneden Gods waardigheid om in dit *geschreven* Woord met gezag tot ons te spreken, sinds Hij met eigen vinger Zijn Wet niet op papier of perkament, maar in twee stenen tafelen grifte.

De Heilige Schrift is niet waar, omdat deze telkens opnieuw gehoord wordt, maar omdat ze van de heilige mannen Gods, gedreven door de Heilige Geest, geschreven is.

Christus Zelf, het vleesgeworden Woord, heeft in het Oude Testament *de* Schrift ontdekt in haar eenheid en ongebrokenheid, heeft in haar gelezen, daarin gemeenschap gehad met Zijn Vader en in deze Schrift eigen beeld erkend en herkend. Zij was voor Hem het einde van alle tegenspraak.

Soms spreekt Hij van de Schrift, op andere plaatsen van de Geest. Schrift en Geest zijn voor Hem een twee-eenheid. Zoals Woord en Geest een twee-eenheid zijn.

Wat voor Christus vaststaat, dient ook voor ons vast te staan. Ook wij hebben Mozes en de profeten en Christus en de apostelen. Deze Schrift heeft eigen gezag, komt voort uit de Geest, wordt ook alleen gekend in het getuigenis van de Heilige Geest in onze harten. Dit getuigenis van de Geest is niet los van de Geest, die in ons als lidmaten van Christus woont, maar er nauw mee verweven.

Wat leren wij daaruit voor de prediking?

Waarom dit genoemd in verband met de vernieuwing van de prediking? Omdat de prediking zo vaak gevoed wordt met onzuivere theologieën, die het schriftwoord verduisteren, het zo door de situatie van ontstaan bepaald achten, dat het volle gezag ervan vandaag in de klem komt. Hier ligt ook de wortel van de verklaring van bepaalde Bijbelgedeelten als tijdgebonden. Dat recht komt ons niet toe. Alleen de allerhoogste Profeet en Leraar, de Heere Jezus Christus is het gegeven geweest onderscheid maken in het Oude Testament tussen wat blijft en wat voorbijgaat. Hij alleen kon zeggen:

Mozes heeft gezegd..., maar Ik zeg u... Daartoe was Hij gesteld en door de Heilige Geest bekwaamd.

Dit onderscheid is ons niet gegeven. Dat wij dit bedenken hij de uitleg van de Schrift o.a. inzake de vragen rondom de vrouw in het ambt, in de beelden, die Christus gebruikt inzake de eeuwige straf, enz. Laten wij er aan denken, dat veel vragen, die de belijdenis van de

Heilige Schrift als Gods Woord ons stelt, ineenschrompelen in gewicht, wanneer wij het getuigenis van de Heilige Geest, dat deze schriften van God zijn, in ons ronddragen. Wij komen niet van de moeilijke vragen tot het geloof, maar omgekeerd van het geloof tot de moeilijke vragen. Daarbij is de stem Gods zo overweldigend, dat wij de rest meedragen, zonder dat dit ons van het spoor brengt.

De vernieuwing van de prediking zet in, waar wij de gemeenten bewaren bij de Schrift, waar de beide testamenten, zowel het Oude als het Nieuwe Testament als twee lippen van God worden gekend. Al wat tussen de lippen Gods en ons in staat, dient verwijderd te worden. Alle verwarring — ook in deze tijd — begint daar, waar wij Gods Woord verlaten, Gods Woord niet zo achten als God het acht, als Christus het waardeert, als de Heilige Geest het ons getuigt. Het Woord is het spoor van de Heilige Geest, ook nu. En het is een verrassing van ongekende omvang de bevestiging daarvan te ervaren.

Dan wordt Gods Woord voor mij niet Gods Woord, maar is het. Ik kom er in, wanneer ik in het geloof bid: Maak in Uw Woord mijn gang en treden vast.

Maar dit is dan tegelijk een aanklacht tegen ons, wanneer wij in de praktijk — ondanks alle verzekeringen van de begeerte naar trouw aan Gods woord — een hele kleine Bijbel blijken te bezitten. Wat een verschraling van het Woord ook onder ons. Wat een keuze teksten en bekende loopjes, die de Schrift eerder verduisteren dan uitleggen en toepassen. Het zou menige gemeente en predikant nut doen, wanneer er meer orde kwam in de bediening van het Woord in de methode, waarmee Calvijn zijn gemeente en zichzelf verrijkte, n.l. in de geregelde prediking uit één Bijbelboek of één hoofdstuk.

Dan verstommen de klachten over het eenzijdig gebruik van de Bijbel in de prediking en komen alle zijden van het grote werk Gods aan de orde. Dan komen zowel de verborgen omgang met God als het leven van elke dag onder de beloften en geboden des Heeren aan de orde. Dan komt zowel de verhouding van God tot de enkeling als de gemeente en de wereld op tafel. Want Gods Woord is zo rijk, maar wij zijn zo lui en de gemeente vind het bekende vertrouwd en het niet bekende vaak wat moeilijk. Maar wij zijn het aan de eer van God en aan het heil van de gemeente verplicht onze krachten tot het uiterste in te spannen om de gemeente het beste te geven wat wij hebben en aan haar te bouwen in de geslachten.

Het vaste element in het geestelijk leven

Bij de vastheid van het Woord hebben wij ook aandacht te schenken aan het vaste element in het geestelijk leven van de Kerk. Hoe bewogen de omgang met God ook is, en door welke schuddingen en twijfelingen wij ook heengaan, het Woord van God stelt als zeker en vast, dat alle mensen onder de zonde en het oordeel besloten zijn. Verder stelt het de algehele wederbaring van de zondaar als noodzakelijk voor de ingang in het Koninkrijk Gods. En het is met name in deze zaken, dat wij in de prediking koers dienen te houden, De radicaliteit van het bederf door de zonde als de radicaliteit van de genade dienen beide ernstig genomen te worden.

Het is ook op dit punt, dat de nieuwe theologie ons een kwade dienst bewezen heeft en bewijst. Het stellen van alle heil in Christus, mits gepaard aan de wederbarende werking van de Heilige Geest in het hart van de zondaar, is een heerlijke zaak. Maar zodra de Heilige Geest en Zijn werk daarin ontbreekt en de gratia interna, dat is de genade, die in ons verheerlijkt wordt, vervaagt, gaat het verkeerd met de prediking en het geestelijk leven van

de gemeente.

De Heere Jezus leert ons, dat eerst de boom goed moet zijn, willen de vruchten goed zijn. God woont niet alleen hoog, maar ook bij die van een verbrijzelde geest is. Christus is ingegaan in ons bestaan. Dit betekent, dat het sola fide, door het geloof alleen niet zonder inhoud is, niet leeg is, geen sprong is, maar een omhelzen van Christus inhoudt.

Bij al het beweeglijke is er het vaste van het door de Vader aan Christus gegeven zijn, van het in Christus zijn, van het uit God geboren zijn, van het uit de waarheid zijn. Daardoor ontstaat, dat de mens verandert wordt, vernieuwd, dat hij verlichte ogen des verstands ontvangt, een nieuw hart, een nieuwe geest. De werking van de Heilige Geest is in deze zaak van gelijke kracht als waarmee Christus uit de doden werd opgewekt. Wat in Gods hart is horen wij door de stem van het Evangelie, dat is de stem van de Goede Herder, die Zijn schapen kent en door Zijn schapen gekend wordt. Wij horen Zijn geluid! Daarom is het geloof niet alleen een begin, maar ook een voortgang. Het geloof is niet alleen een punt maar ook een weg. Dit geloof is en blijft verbonden met de Heilige Geest in een leven van hoop en van liefde en word gevoed vanuit de verborgen vereniging met Christus.

Calvijn zegt, dat wie met Christus ten hemel wordt opgetrokken, die komt hier tot reinheid, godsvrucht, gehoorzaamheid en maakt vorderingen.

Waarmee dus gezegd wil zijn, dat in de vastheid van het Woord Gods ook de vastheid en de voortgang van het geestelijk leven gegeven is. Bij alle strijd en aanvechting, dorheid en achteruitgang blijft het zaad van het Woord Gods in ons niet als een zelfstandigheid, maar in verbinding met de trouw Gods,

Bij de vernieuwing van de prediking dient deze wortel van het geestelijk leven ontzien te worden, gevoed en gesterkt door de werking van Woord en Geest.

Is dit vaste element ook in de belijdenis?

Ook hebben wij in de vastheid van het Woord en het daaruit ontspruitende geestelijk leven oog te hebben voor de vastheid van de belijdenis der Kerk, omdat daarin het geloof der Kerk aan het woord is. Deze belijdenis moge historisch bepaald zijn, antwoord geven op de vragen van die tijd en daarvan ook de kenmerken dragen, zij moge ver onder de Schrift staan, met een beroep op de Heilige Schrift te veranderen of te verbeteren zijn, ingekort of uitgebouwd worden, door hen, die er geestelijk één mee zijn, zij is naar haar wezen antwoord, geloofsbelijdenis op het Woord Gods en band der gemeenschap in de kerk. Daarom is zij meer dan een betrekkelijke autoriteit, maar heeft kerkelijk gezag en wil een parafrase van de Heilige Schrift zijn. Zij is meer dan een verwijzingsteken naar Christus via de oorkonde van de Heilige Schrift, meer dan een voorlopige formule, meer dan een étape op de weg van het belijden, meer dan een eerste commentaar op de Schrift.

Zij is — hoe gebrekkig dan ook — geloofsantwoord, en heeft ook vandaag geestelijk gezag en dient kerkelijk gezag te hebben.

Het beweeglijk dynamisch belijden was bij het ontstaan van de kerkorde nog intensief met deze belijdenis der vaderen bezig. 'k Heb de indruk, dat bij de beslissende vragen van vandaag de gemeenschap met de belijdenis van de vaderen of in zeer losse vorm of niet aanwezig is. Dit heeft een funeste invloed ook op de prediking. Predikanten en gemeenteleden dienen deze belijdenis door te kruipen, er in te graven om het goud der reformatie op te delven.

Bij deze tocht leren wij de traditie in de kwalijke zin van het woord te onderscheiden van de confessie. Dit is en wordt een tocht vol boetvaardigheid, omdat wij dan ingehoudener

en ootmoediger over de volle inhoud van de Schrift en de belijdenis gaan spreken in de wetenschap, dat ook onze gemeenten in zo velerlei opzicht aan de hoogte van de belijdenis ontzonken zijn en aan haar volle diepten vaak niet toekomen.

Maar dit gebrek diene niet tot de aanpassing van de belijdenis aan de huidige stand van het geestelijk leven. Integendeel!

God is een God van daden

Wanneer zo de vastheid van de Schrift, van het daaruit ontsproten geestelijk leven en het in de belijdenis sprekende geloof is aangetoond, dienen wij te weten, dat deze God door Zijn Woord machtige daden doet, vol leven en beweging is en vol van kracht! De bewogenheid van God is gerichte kracht. Hij toont deze kracht in de daden tot verlossing van Zijn volk uit Egypte, uit Babel, uit de zonde. De God van Israël is geen dode God, die wezenloos over deze aarde heen ziet, maar die zich bemoeit met mens en wereld, met de schepping en de herschepping en in lofliederen Zijn daden door Israël en de gemeente doet bezingen.

Alle daden Gods vinden hun hoogtepunt en middelpunt in de Messias, die, geboren uit de kracht van de Heilige Geest, machtig in woorden en werken Zijn weg gaat. In Hem is de harmonie van wat vaststaat en beweegt, omdat Hij nooit iets zegt, wat de Vader Hem niet voorzegt, nooit iets doet, wat de Vader niet eerst doet. Hij is in alles op God gericht en ontvangt zo de volmacht in het Woord, zodat de mensen zeggen: Nooit heeft iemand zo tot ons gesproken.

Want, nogmaals, Zijn kracht is door God gerichte kracht, niet beweging zonder meer. Alle valse dynamiek is Hem vreemd. Alle koude drukte is niet bij Hem. In Hem zijn Geest en kracht samen. In deze volmacht, in deze Geest en kracht, openbaart Hij Zijn heil en ontruikt Hij mensen uit het rijk van de duivel, Door Zijn opstanding ontvangt Hij de kracht van het onvergankelijk leven.

De kracht van de apostelen is de voortgezette en de verlengde kracht van Christus. Deze delegatie wil intussen niet betekenen: afstand. Hij blijft er bij. Hij maakt deze kracht openbaar in onze zwakheid. Zij wordt verleend aan een gemeente, die volhardt in de leer (didaché) der apostelen, in de breking van het brood, in de gebeden en in de gemeenschap. Deze kracht is geloofs- en bestaanskracht in Christus voor de gemeente ook van nu. Zij wordt openbaar in het verliezen van onszelf en het sterven aan onszelf en wordt voltooid in de dag der opstanding.

De prediking is openbaring van de kracht Gods.

Zodra deze kracht buiten God om en buiten de gemeenschap met Christus om en buiten de voortdurende voeding van de Heilige Geest om wordt verzelfstandigd, betekent dit de dood voor de prediking, al is zij rechtzinnig, maar dan dood-rechtzinnig.

Dit is het waarheidselement in de kritiek op onze preken — en wij doen wel daarop te letten — dat deze kracht, deze volmacht zo vaak ontbreekt en de verzelfstandiging en daar mee de verscholastisering van de Leer, het onderwijs, zich openbaart.

Als men dit bedoelt met de onderstreping van het dynamisch element in de prediking, kunnen wij en moeten wij er van leren, gedachtig aan het woord: Het is een vriend, die mij mijn feilen toont.

Alle kennen, leven en hebben is er in de *genade*, in het geloof. Alle woorden als verbond, verkiezing, genade en bekering verdorren en verdrogen onder onze adem en in onze

hand, maar zij zijn gloednieuw en vol Geest onder de adem van Christus en in Zijn doorboorde hand.

Zo kan een preek dood-vervelend zijn, wanneer alle Bijbelse woorden worden genoemd en gerepeteerd, en levend zijn, wanneer Christus deze laat schitteren voor het zielsoog.

Eens bad iemand: Verlos ons van de preektoon, Heer. Wij, dienaren en gemeente mogen wel bidden: Verlos ons van de scholastiek, o Heere Want zij vermoordt het heilige, onthoud de kinderen het eten, stel de ongelovige niet verantwoordelijk, bouwt niet aan de gemeente, eert God niet.

Wat is vernieuwing van de prediking? Dat God Zijn woorden kust in onze tegenwoordigheid en ze zalft met de Heilige Geest. Wat is de reformatie der prediking? Dat het stof van verkeerde tradities, van onze zonden en van onze beduimeling van Zijn heilig Evangelie door God Zelf wordt weggeslagen en weggenomen.

Zo groot het gevaar is van de zijde van hen, die Gods Woord het geestelijk leven en de belijdenis beweeglijk maken en van het vaste fundament afvoeren, zo groot is het gevaar van de zijde van hen, die in naam Gods Woord tot de letter en de punt vereren, maar het krachteloos maken door een netwerk van menselijke meningen, die onder de naam van Gods Woord aan de gemeente verkocht worden. De verstarring en de dode rechtzinnigheid hebben onnoemelijke schade aangericht. Jezus is — o ontzettende mogelijkheid — niet gedood door het Woord, maar door de traditie. Zeg niet, dat dit niet meer kan.

Zelfs is het mogelijk, dat de bevinding wordt gesystematiseerd, dat wat door een onderlinge band wederkerig op elkaar betrokken is, wordt gesystematiseerd.

Geloof en boetvaardigheid, geloof en genade zijn zodanig op elkaar betrokken, dat het één niet zonder het ander kan worden gepreekt. Al deze betrekkingen zijn niet voor het verstand doorzichtig te maken. Dit zij ons genoeg, dat de belofte der zaligheid door de kracht van de Heilige Geest tot ons doordringt, dat het geloof zijn gehele standvastigheid in Christus heeft en dat dit geloof het instrument is, waarmee wij Christus omhelzen tot ons behoud. Als er één bewogen betrekking is, dan is het deze betrekking. De vastheid ligt in Gods trouw. Daarvan zijn wij zeker niet door logische redenering vanuit de verkiezing, maar door de kracht Gods.

Dat er gepreekt worde!

De reformatorische theologie mag veel bewaard hebben — en laten wij daarvoor dankbaar zijn — maar zij is steeds bedreigd door rationalisme (verheffing van de rede) en scholastiek systematische samenvatting van de leer, meestal met invloed van de wijsbegeerte). Daarom heeft zij het moeilijk met de dynamiek van deze tijd. Zij zal ook deze dynamiek, die zich van God en Zijn Woord verwijderen, overleven, wanneer zij in de vastheid van God en Zijn Woord blijft staan in een geestelijk leven, dat kent het vaste fundament en tegelijk bewogen wordt door de kracht Gods, De vernieuwing van de prediking ontstaat niet in het afzetten tegen elkaar, waarbij wij van de ene eenzijdigheid in de andere vallen, maar vanuit de Geest en de kracht Gods in de ene Messias, die de oude volmacht splinternieuw maakt ook in de prediking van vandaag. De prediking en de predikanten en de gemeenteleden staan onder de bedreiging, dat indien zij zich niet bekeren, Christus komt om de kandelaar weg te nemen. Dat moge door hart en ziel gaan. Maar even krachtig geldt Zijn belofte door het gericht heen: Zie, Ik maak alle dingen nieuw! Tot, alle dingen” behoort èn de prediking en de predikers èn de gemeenten. Laten onze predikanten preken, zolang zij adem hebben. Laten zij stof inademen en bloed zweten (Luther) in het onderzoeken van Gods Woord. Laten zij

het speeltuig van de theologie hanteren en de snaren op hun viool spannen om niet op één snaar, maar op alle snaren de menigvuldige genade Gods te laten horen. Deze violisten weten zelf wel hoe gebrekkig hun werk is. Maak gij ze maar niet mismoedig, maar sta om hen heen in voorbede en liefde. Laten de kinderen Gods hun dienaars, vooral hun jonge dienaren met hun bediening dragen voor God en Zijn Christus. En laten wij vooral niet vergeten te bidden voor de hoogleraren, die de a.s. dienaren des Woords onderwijzen en hun ambt brengen, waar het behoort, dat is voor God!

God geve, dat zo de adem van de Geest ga over de prediking en predikers, over de gemeenten en de hoogleraren, dat wij staan in die nieuwheid, dat wij Gods stem horen, geloven en gehoorzamen, God tot eer en de kerk tot heil.

Want Gods Woord bestaat in eeuwigheid.

G. Boer.

Katwijk aan Zee, oktober 1965.

